

Hold

november

Észlelő	R	L	HK	F	Műszer
Dán András (Budapest)+	-	-	-	2	15 T
Dóczi Ottó (Budapest)	-	-	-	17	20 T
Fülöp József (Bóly)	3	3	-	-	10 T
Glász Gábor (Környe)	-	-	2	-	25 T
Gyenizse Péter (Komló)	5	-	-	-	10 T
Iskum József (Budapest)	-	-	-	6	10 L
Iványi Tamás (Ivád)	3	5	12	-	15 T
Kocsis Antal (Balatonkenese)	2	2	-	-	5 L
Mogyorósi Imre (Budakeszi)	-	-	-	3	30 T
Réti Lajos (Győr)	-	-	-	5	10 T
Szeiber Károly (Budapest)	-	-	-	2	6,3 L
Tóth Krisztián (Dunakeszi)	2	-	-	-	15 T
Vicián Zoltán (Héhalom)	1	1	-	-	25 T

Összesen: 13 észlelő 78 megfigyelést végzett.

Rövidítések: R=részletraajz, L=szöveges leírás, HK=holdkráter keresztmet-
szet, HF=holdfázis, F=fotografikus észlelés, T=tükrs távcső, L=lencsés
távcső, S=légköri nyugodtság, T=légköri átlátszóság.

Ebben a hónapban különösen szorgalmasak voltak fotós észlelőink, ami rendkívül örvendetes. Dóczi Ottó 200/1260-as reflektorával — egyebek kö-
zött — rögzítette a Linné krátertől ÉNy-ra lévő nagyméretű, közismert Va-
lentine dómot. Ugyancsak sikerült lefényképeznie a Hipparchus belsejében
található dómot valamint a Hortensiusztól É-ÉNy-ra lévő dómokat. Dán András
150/1500-as reflektorral okulárprojekcióval készített nagy skálájú képeket
a Plato és Copernicus környékéről. Szeiber Károly szintén okulárprojekció-
val fényképezett 63/840-es refraktorával, jó felbontású, részletdús képeket
küldött a fogyó Holdról. Mogyorósi Imre 110/1650-es refraktorával egészen
kitűnő, részletes felbontású képeket készített a Mare Imbriumról és környé-
kéről, a Clavius vidékéről, és sikerült lefényképeznie az előző számban em-
lített Flammarion kráterbeli dómokat is! Gratulálunk a kitűnő képekhez!
Ugyancsak kiváló, nagy felbontású képeket küldött Iskum József. 100/1000-es
reflektorával különböző filmeket és expozíciós időket használva rengeteg
kis részletet sikerült rögzíteni — ezeket most hosszadalmas lenne felsor-
olni. Réti Lajos további 5 képpel folytatta holdfényképezési programját,
bár lehetőségeit behatárolja, hogy csak óragép nélkül tud dolgozni.

Végezetül egy jó hír azoknak, akik megfelelő részletességű holdtérképet
szeretnének beszerezni. A Bajcsy Zsilinszki úti térképboltban jelenleg kap-
ható az NDK-kiadású Erdmond c. holdtérkép, amelynek segítségével szép számú
alakzatot azonosíthatunk. Ugyanitt megrendelhető az Artia kiadású Mond,
Mars, Venus c. még részletesebb térkép is, amelynek poszterszerű, egybefüggő
változatát hamarosan ismét kiadják Prágában.

Szöveges leírások

Janssen – Fabricius – Metius

+42°E -45°S átmérő: 190/78/88 km

1988.10.28. 20:23 UT HF=17^d22^h34^m 155/1500 refl. S= 7 T= 4
150x: Szép vidék ez a Holdon, de rajzolni igen nehéz a sok apró kráter és a sok részlet miatt. A J. igen nagyméretű, kör alakú kráter, de szabálytalan-ná teszi a sok belső és külső kráter, amelyek hozzá kapcsolódnak. D-re több kisebb-nagyobb kráter látszik, majdnem egymásra települve a Lockyer mellett. A J.-től K-re közel látszik már a terminátor, a fal és a terminátor között lerajzolhatatlanul sok kisebb kráter látszik. DK-re a Steinheil és a Watt látszik, mint két fekete lyuk, mivel belsejüket szinte teljesen árnyék fedi. Alakjuk kicsit elliptikus. Tőlük Ny-ra mintha egy völgy torkollna a J.-ba, a torkolatnál egy leszakadás látszik. A J. D-i felén egy fal követhető igen hosszan nyomon, nagyjából É-D irányú. A J.-re rátelepülve az ÉK-i részében látszik a Fabricius, majd érintkezve vele É-ra a Metius feltűnő, nagy kráterek. A rálátás miatt elliptikus alakúak. A F. belsejében két kis kráter és egy É-D irányban elnyúlt központi kiemelkedés látszik, valamint a Ny-i részen egy hosszan elnyúlt gerinc. A M. belsejében az ÉK-i részen látható a B jelű kis kráter. A Ny-i kráterfal befelé vet árnyékot, ez ívelt alakú, kb. 1/3 részét borítja csak, de ez az árnyék nagyobb, mint a F.-é. (Szántó Szabolcs)

Réaumur és Opolzer kráterek

+01°E -02°S átmérő: 53/43 km

1988.11.16. 17:48 UT HF= 07^d03^h28^m 100/900 refl. S: 3 T: 5
110x: A hatalmas Ptolemaeus krátertől kissé É-ra található ez a két töredezett falú gyűrűshegy a Sinus Medii peremén. A megfigyeléskor éppen a terminátoron voltak. A feltűnőbb kráter a Réaumur. Központi csúcsa nincs, aljzata lapos síkság. Fala keskeny, változó magasságú. Több darabra töredezett, nem összefüggő. K-i falában három nagyobb kiemelkedés látható. Ezek vetett árnyéka erősen kiemelkedik. A sánc Ny-i csücskében van egy kisebb, kerek kráter. Az Opolzer-kráternek jóformán csak a sánca megvilágított. Aljzatának DK-i fele teljesen sötét. A másik fele szürke. Ennek a kráternek a fala is töredezett, nem összefüggő. Összesen három kisebb gyűrűshegy települt rá. A Réaumur É-i fala mellett két hosszan elnyúló alakzat figyelhető meg. Mibenlétüket nem tudtam pontosan megállapítani. Lehetnek rianások vagy vetődések. A Réaumur ellenkező oldalán egy fal húzódik néhány kisebb kráterrel. (Fülöp József)

1988.11.18. 17:14 UT HF= 09^d02^h54^m 100/900 refl. S: 7 T: 5
180x: A kráterpáros képe alaposan megváltozott a két nappal ezelőtti megvilágításhoz képest. Az árnyékok alaposan megrövidültek. A fal finomabb részletei jobban figyelhetők meg (a légköri viszonyok is jobbak). Feltűnő a Réaumur hatszögletes alakja. Az Opolzer sánca nehezen követhető végig, alig vet árnyékot. É-i részén feltűnő egy nagy, lankás, dómszerű alakzat. (Fülöp József)

Sacrobosco kráter

+14°S -24°N átmérő: 96 km

1988.11.15. 17:49 UT HF= 06^d03^h14^m 150/1159 refl. S: 7 T: 4
200x: Ez a nagyméretű kráter a feltűnő és híres Rupes Altaitól Ny-ra helyezkedik el. Alakja elég szabálytalan. Belsejében a nyugtalan levegő miatt

csak két kráteret sikerült megfigyelni. É-ra két kisebb kráter kapcsolódik hozzá, majd ettől É-ra is újabb kettő látható (az F és G). K felé szintén két kráter kapcsolódik hozzá, a nagyobb és a délebbi a Fermat. D felé viszont két furcsa kráter kapcsolódik hozzá, ezek falának csak egy része van meg, a másik, Ny-ra eső rész hiányzik. Ny felé egy sáncfal nyúlik ki, ennek K-i oldala igen fényes. (Tóth Krisztián)

Archimedes kráter

-04°W +30°N átmérő: 83 km

1988.11.28. 22:10 UT HF= 1907^h50^m 150/750 refl. S: 7 T: 4
150x: Nagyméretű, feltűnő, kissé elliptikus alakú kráter a Mare Imbrium K-i részén. Elég szabályos kráter. Ny-i sáncfalának külső része, "lábazata", fényes, 7 int.; míg a sáncfal befelé kis, keskeny árnyékot vet, 1-2 int. A K-i sáncfal belső része a legfényesebb, 8 int., külső fele viszont sötét, 3 int. D felé látszik az elég nagyméretű szürkés nyúlvány. A belső talaj egyenletes, itt-ott világosabb foltokkal, kb. 4 int. DDNy felé látszik egy nagyobb kiterjedésű hegység. K felén látszik a Palus Putredinis, melyben szintén alacsony dombok látszanak. (Ivány Tamás)

Clavius kráter

-14°W -58°S átmérő: 225 km

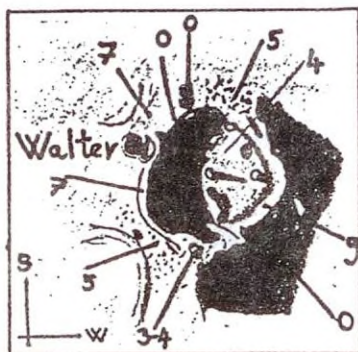
1988.11.19. 21:05 UT HF= 10^d06ⁿ45^m 250/3000 refl. S: 7 T: 4
600x: Feltűnő, hatalmas, jellegzetesen elnyúlt alakú kráter a D-i pólus közelében. Falai erősen tagoltak, töredezettek, csak a K-i sáncfal vet némi árnyékot a belső részre. Peremére számos kráter települt rá, ezek közül a legnagyobb a Rutherford és a Porter. A Rutherfordnak nagy központi csúcsa van és belső talaján látszik valami sötét folt, de még ezzel a nagyítással sem lehet megállapítani természetét. A Porternek három központi csúcsa látszik, ezeknél alig tapasztalható árnyék. A Clavius belső talaján rendkívül sok kisebb és apró kráter látszik (ív alakban és egyre kisebb méretben, ezek: D, C, N, J és A jelűek), valamint két kis csúcs. Talajának intenzitása eléggé egyenletes, csak a Rutherfordtól É-ra látszik egy kis felgyűrődés, valamint a Portertől D-re, ez eléri majdnem a C jelű krátert. Látható még néhány sötétebb rész, ami a szintkülönbségnek tulajdonítható. A környezetben is rengeteg részlet látszik! Lenyűgöző, igen szép kráter! (Vicián Zoltán)

Monge kráter

+48°E -19°S átmérő: 37 km

1988.09.30. 23:00 UT HF= 19^d16^h11^m 152/900 refl. S: 4 T: 4
225x: A Mare Fecunditatis D-i peremén a Santbechtől ÉK-re hívja fel magára a figyelmet ez a gyönyörű kráter-együttes. A Monge-B egy "hengersizű" hegyvonulaton helyezkedik el. A vonulat igen magas lehet, ezt lenyűgöző "arc formájú" árnyéka sejteti. Az árnyéktól egy kiálló csúcstól élesen világítanak meg a Nap sugarai. Ettől ÉNy-ra található a Monge kráter, szintén nagyon kontrasztos, sötét talappal és vakító kráterperemmel. Közöttük néhány kisebb kráter van szétszórva a nagyjából egyenletesnek tűnő felszínen. (Babcsán Gábor)

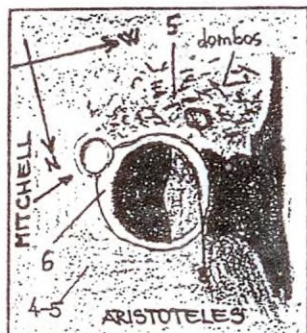
KOCSIS ANTAL

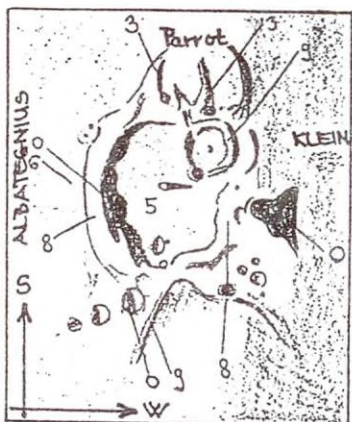
Walter kráter
1988.11.16. 18:14 UT
100/1000 refl., 100x
Gyenzise Péter

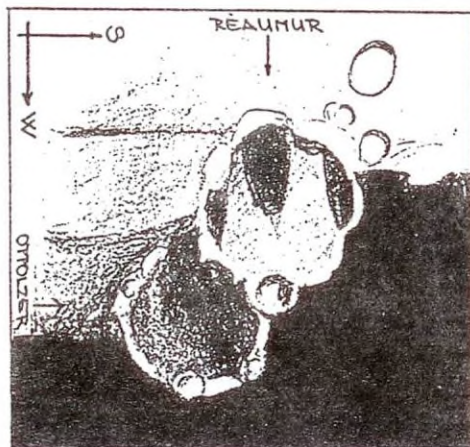
Sacrobosco kráter
1988.11.15. 17:49 UT
150/1159 refl., 200x
Tóth Krisztián

Aristoteteles kráter
1988.11.15. 18:22 UT
100/1000 refl., 100x
Gyenzise Péter

Albategnius és Klein
1988.11.16. 17:23 UT
100/1000 refl., 100x
Gyenzise Péter

Réaumur és Oppolzer
1988.11.16. 17:48 UT
100/900 refl., 110x
Fülöp József